

הסדרי ראייה - הזווית הפסיכולוגית 3:

כשכעס וכסף נפגשים

בין הצרכים של כל אדם יש שני דברים בסיסיים שלהם אנחנו זקוקים כדי להרגיש ביטחון: אהבה וכסף.

אהבה משמעה שמישהו קשור אלינו, אכפת לו מאיתנו ולא יעזוב אותנו. **כסף** משמעו: יהיה לי איפה לגור, מה לאכול, מה ללבוש, איך לחמם את הבית בחורף'.

כשהבית מתפרק, כל בני המשפחה נמצאים בחרדה גדולה לגבי העתיד. שני הדברים הבסיסיים שנשענו עליהם קודם, מסגרת השייכות והביטחון הפיזי-הקיומי – נשמטים מתחת לרגלינו. ייקח זמן עד שנצליח לבנות אותם מחדש, ובינתיים אנחנו "תלויים באוויר", בחוסר ודאות ובחוסר אונים. החרדה היא מציאותית, הגיונית – וכואבת. שני בני הזוג המתגרשים חווים את החרדה הזאת, ומודעים לכך שגם בני-זוגם-לשעבר חווים אותה. מתוך תחושת הפגיעה, הכאב ולעיתים גם הרצון לפגוע בחזרה – לפעמים הם ינסו לפגוע בבן-הזוג-לשעבר במקום הכואב ביותר: בקשר עם הילדים – ובכסף.

במאמר הקודם עסקנו במצבים שבהם הורה אחד מנסה לפגוע בבן-זוגו-לשעבר על ידי פגיעה בקשר שלו עם הילד, דרך הפעלת לחץ על הילד להמנע מפגישות עם ההורה השני. הלחץ הזה יכול להיות גלוי או סמוי, מודע או לא-מודע (כפי שהודגם במקרה שהובא במאמר), ועדיין קיים, משפיע ומכאיב.

הפעם נעסוק במוקד הקונפליקט ההרסני לא פחות: כסף. החוק מחייב את האב לשלם מזונות, אבל הדרישה לתת כספים לגרושה מעורר לא-פעם כעס ותסכול:

"בקושי יש לי מה לאכול, חזרתי לגור אצל הורי כי אין לי כסף לשכר דירה, ואני צריך לתת לה מהמעט שיש לי?"

ומהצד השני נשמעות לא-פעם אמירות כמו:

"הוא חי כמו מלך, יוצא, מבלה, אני יודעת כמה הוא מרוויח, אז למה שלא ייתן יותר? הרי אם אני אוכל לעבוד פחות אז לילדים שלו יהיה טוב יותר!"

ככל שיותר קשה לנו כלכלית, התסכול גובר ואיתו הכעס שנלווה לתשלומי המזונות. אז אנחנו עלולים להיתקל בניסיונות להתנות את הקשר עם הילד בתשלום:

"אין לך מה לבוא לראות את הילד אם אתה לא משלם";

"אם לא תתני לי לראות את הילד לא תקבלי כסף".

שוב הילד במוקד, הכעס של שני בני הזוג האחד על השני מתגבר, ובמקרים מסוימים המצב עלול להתדרדר, כפי שיודגם במקרה הבא:

חיים ושרה (שמות בדויים) נמצאים בהליכי גירושין. חיים בא ממשפחה מבוססת, הוא שותף בעסק משפחתי, ושרה מורה. שרה לא יודעת מה מצבו של העסק כרגע, אבל היא יודעת שלאורך שנים הם חיו ברווחה. היא יודעת שממשכורת של מורה היא לא תוכל לשמור על רמת החיים שהיא והילדים הורגלו אליה, ולכן היא מצפה מחיים לשתף אותה ברווחי העסק.

חיים טוען שכרגע העסק בהפסדים והוא לא יכול לתת, אבל שרה לא מאמינה לו.

היא פונה אל הבנות, שתיהן בגיל ההתבגרות, ומשתפת אותן במצב: כרגע אין לי כסף, אז אם אתן רוצות בגדים ודמי כיס בקשו מאבא. כשהבנות נפגשות עם חיים הן מבקשות ממנו כסף, אבל הוא מרגיש פגוע ומנוצל: רק בשביל כסף הן צריכות אותי? זה מה שאמא שלהן מכניסה להן לראש? אם אני לא אתן אני אאבד את הבנות שלי?

חיים רואה שתי דרכים להתמודד עם המצב: אפשרות אחת היא לתת כסף. אז הבנות יבואו אליו ברצון, יהיו להם הרבה בילויים משותפים, אבל הוא ירגיש מנוצל. אפשרות שנייה היא לסרב ולשלוח את הבנות בחזרה אל אימן: היא מקבלת מזונות, שתסדר. אני לא יכול לתת יותר.

בשני המקרים הוא נשאר פגוע, ובשני המקרים גם הבנות נפגעות: הן "נזרקות" מהורה אחד לשני ככלי משחק, ובנוסף, הקשר שלהן עם שני ההורים הופך להיות טעון.

מה ניתן לעשות?

חשוב להוציא את הבנות מ"זירת הקרב", אבל זה מחייב הידברות בין שני ההורים. שרה צריכה להפסיק לשלוח אותן אל אבא לבקש כסף, אבל בשביל זה היא צריכה להרגיש שיש לה מספיק לקיום בכבוד שלה ושל הבנות. חיים צריך להגיע למצב שהוא שלם עם מה שהוא נותן, לא מרגיש מנוצל אבל בטוח שלבנות לא חסר דבר.

שני ההורים צריכים לעשות ברור עם עצמם: האם דרישת הכסף של שרה, והסירוב של חיים לתת, נובעים מאילוצים אובייקטיביים - או מכעס, כאב ואולי רצון לנקום? ואם הצורך שעומד מאחורי המאבק הוא רגשי, איך מתמודדים איתו בצורה ישירה, לא דרך כסף ולא דרך הבנות?

השאלות האלה עולות, בדרך זו או אחרת, בכל הליך גירושין. כדי להגיע להשלמה, ולחיים בשלום – חשוב לברר אותן ולהגיע לפתרונות מספקים בשלב מוקדם ככל האפשר. אולם גם אם זה לא נעשה והזמן, והמתח גבר – תמיד אפשר לעצור ולטפל במטענים הללו, כדי למנוע את המשך ההתדרדרות והמתח.

חלי שניר,

פסיכולוגית קלינית בכירה,

מומחית בטיפול פרטני, זוגי ומשפחתי

ובמצבי גירושין.

